

ВІЛЬНЕ СЛОВО

XXVI-ий РІК НОВОГО ВИДАННЯ /Н-р 23-24/ грудень 2015 р./ ГАЗЕТА ЗАСНОВАНА 1949 р.

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

З Різдвом Христовим і Новим Роком!

Нехай Новий 2016 рік прийде до Вас, дорогі українці, до Ваших домів та Ваших близьких лише з радістю, нехай він буде щедрим та допоможе Вам здійснити всі Ваші мрії і сподівання, додасть сил, здоров'я та принесе злагоду, мир і достаток Вашим родинам!

Упевнений, що наступаючий Новий рік принесе Вам мир, спокій і добробут, і дай Боже усім нам жити й творити в ім'я української справи!

З Різдвом Христовим і Новим роком, дорогі наші українці!

Микола-Мирослав ПЕТРЕЦЬКИЙ,
Голова Союзу українців Румунії

У номері:

- З виступу на З'їзді, і не тільки ▶ стор. 2
- Введення в Храм Пресвятої Богородиці ▶ стор. 3
- Прекрасні приклади душевності ▶ стор. 4
- З Різдвом Христовим і Новим Роком! ▶ стор. 5
- 125-річчя М. Зерова (1890-1937) ▶ стор. 6
- Ставру Тарасов – художник зі скрипкою ▶ стор. 7
- Буковинський гість в Мараморіші ▶ стор. 8
- Бродина – буковинське село ▶ стор. 9
- «Різдво, Новий Рік та Водохреща» ▶ стор. 10
- «Молдавські та румунські шляхи» ▶ стор. 11
- 8 просторих способів довголіття ▶ стор. 12
- Гімназійній школі с. Тодерешти- 125 ▶ стор. 13
- Народження Христа – у день Сонця ▶ стор. 14
- Час радості, веселости й нині! ▶ стор. 15
- З днем народження Вас! ▶ стор. 16

З ВИСТУПУ НА З'ІЗДІ І НЕ ТІЛЬКИ

Мені було дуже приємно слухати в перерві під час З'їзду схвальні відгуки на мою промову, казали, що їм сподобалося, хоч я впевнений, що не всім, але найбільше вразив мене несподіваний З'їзд.

Я задумався, що я такого сказав, що майже всіх зацікавило, і не можу собі пояснити, що я такого надзвичайного говорив, що думав, нічого не маючи приготовленого, тим більше написаного, і тому не можу задовольнити прохання пана Ковача, тому що навіть не пам'ятаю точно, що я сказав, але старався говорити вільно, щиро, справедливо і в дусі правди, доброти, любові і християнської моралі!

Вважаю себе людиною, якій не байдужі справи українства і доля Союзу українців Румунії, і тому висловив кілька своїх думок, а можна було ще дуже багато сказати, підкреслити успіхи і добрі діла СУР, а головне виявити помилки і недоліки, які також були, і не потрібно повторювати, маючи деякий досвід як член СУР від заснування на початку 1990-го року, коли була заснована місцева Сурівська організація села Ремети і проведені вибори. Я був заступником голови місцевої організації від її заснування і до того

часу, як пан професор Михайло Бринзяник, через важку хворобу, відмовився від посади і передав мені уповноваження як його заступникові. А вже на наступних виборах мене обрали головою місцевої організації і членом комітету філії Марамурешу, а на З'їзді в Тімішоарі скарбником і членом Ради СУР. Також я був радником місцевої ради села Ремети від СУР, обраний на всіх виборах, починаючи з 1990 року і дотепер, а також директором школи багато років до і після Грудневої революції 1989 року. І тому я був у курсі справи щодо українства, здебільшого знав добрі діла і досягнення, а також його проблеми і труднощі.

Не буду повторювати все, що я сказав на З'їзді, вважаю, що були і успіхи, але і багато недоліків, які не хочу перераховувати, можливо, іншим разом, бо вірю, що нові керівні органи СУР не розчарують нас, українців, і румунів також, і доведуть, що вони варті керувати СУР і зроблять так, щоб помилки і недоліки не повторювалися і працювали на благо всіх українців, зі всіх куточків Румунії, так, щоб ми пишалися ними і щоб вони впровадили наші надії і переконання в тому, що ми правильно, законно і демократично вибрали голову СУР, молодого, енергійного і досвідченого, від якого дуже багато чекаємо, Миколи-Мирослава Петрецького. І потрібно нам всім згуртуватися, залишити образи і деякі нездійснені надії щодо посад в СУР, подати один одному руку і старатися робити так, щоб не було сварок, на благо тих, що чекають від нас добра і змін на краще та продовжити все, що було позитивне, зосередитися на проблеми школи, церкви, державної адміністрації в наших українських місцевостях, а також слухати і поважати один одного. Це мої бажання!

Василь ПАСИНЧУК,
Перший заступник голови СУР

Мирослав ДОЧИНЕЦЬ (м. Хуст, Україна)

◆ **Національна премія України ім. Т. Шевченка 2014 р.** ◆

«ВІЧНИК»

(Уривок з роману Української електронної бібліотеки про наших банатських українців)

(Поч. у н-р 15-16/2015 р.)

Все, що є природним, – красиве. І доки ти се помічасш і цінуєш, Природа допомагає тобі. Дарунки від невдачливого мандрівця Ружічки мали для мене вагу золота. Ману я сховав до ліпших часів. А речі довго й любовно перебирав, вигадуючи їм застосування. Надто складаний ніжик. Така бавка тут була мені ні до чого. А от саме лезо крупівської сталі годилося на спис. І я його змайстрував – легкий і замашний. Для більшої сили удару і прицільності я окремо вистругав руків'я з жолобком. Запущене з нього дrevко летіло в ціль, як стріла. Тепер се була перша моя зброя. Її встигла засмакувати й хижа рись – розтягнута шкура сушилася на благому димку. У вільну годину я метав спис у плетений з очерету кружок. Г острив окомір полювача. І бувало, що тричі підряд не змілив жодного кидка. Се мало мене годувати в засніженому лісі.

У писальній книжечці чеха лишалося більше половини чистих аркушків. Я міг ошадливо вести якісь нотатки. У пляшчині з дерев'яним закальцем я носив медовуху, щоб інколи підкріпити себе в роботі. Сіркачі старанно приховав. Як безцінний дар, рахував я кожну квасолину й горошок. З невимовною радістю віднайшов у нутряних складках сумки вісім поживклих насінин гарбуза. Але всі вони були здоровенькі. І приспана кров хлібороба зворушилася в мені. Навіть намітив зручну заправку біля річища. І щоразу, вертаючись з лісу, носив туди кошелю масного торфу. Готуючись до довгих холодів, я неспокійною думкою забігав у весну.

Та коли се ще буде! А зараз я не міг нарадити чавунку. В ньому страва варилася скоріше і мала ліпший смак. Казанок я міг брати з собою на денні уходи. Як лісовик і звіролов, тепер я не був прив'язаний до печі. Однак про піч я думав удень і вночі. Хоч я і втеплив хатину, та розумів, що блаґенькі дерев'яні стіни тутешня зима остудить швидко. А відкритий вогонь гріє лише наблизько і вимагає повсякчасного підкладу.

Я клопотався зимнім обігрівом.

Тепло, мислив я, що з димом вилітає в цівку дерева, є марнотратством. Треба його стримати, як се чинять пір'ям птиці, пухом звірі і корою дерева. Як потічок, що не мерзне під камінням. Каміння! Так, се єдине, чим я можу послужитися тут.

Се підказала мені скала. Холодна впродовж дня, вона зігрівалася на ніч і скупно віддавала до ранку набране від сонця тепло. Я буду гріти камінь, а він буде гріти мене! І я почав стягувати пласкі плити і вимощувати з них при стіні широкий поміст із порожниною всередині. Туди я й пустив дим із печі, а знадвору відвів його в дерево-комин. Шпари між плитами замастив глиною з посіченим сіном. Посеред печі замурував чавунок. В ньому тепер всякчас була гаряча вода. Каміння нагрівалося якраз настільки, аби можна було на ньому спати без покривала. Мені пригадалася наша піч, на якій баба гріла свої «кости смиренні».

Страхи за зимову холоднечу відійшли. При стіні, що прогрівалася, приліпив я невеличку стайню для кози. Хоча до зими вона підготувалася ще раніше за мене – весело стріпувала густим прядивом шерсті.

Зародила тої осені щедро ліщина. Я набрав стільки орішків, що мусив у хижі відгородити для них засік. Із товчених горіхів, жолудів і грибів, приправлених диким часником, я випікав у попелі смачні хлібці. І їв їх із рибою чи з медом. Колоди з бджолами я теж утеплив снопами з ситника. А рибу на зиму солив у довбанках із липи, а також в'ялив над піччю. На гарячому кам'яному помості сушив ягоди й зілля. А зі сволоків звисали низанки грибів.

ВВЕДЕННЯ В ХРАМ ПРЕСВЯТОЇ БОГОРОДИЦІ

Для нас, християн православного віроісповідання, як відомо, церква встановила, щоб честувати Пресвяту Діву Марію і присвятити їй деякі дні на протязі церковного року – святкувати Її День народження, Введення Її в храм, Благовіщення або Успеніє Її.

Кожного року на початку місяця грудня четвертого числа ми святкуємо празник Введення в храм Пресвятої Богородиці. Так, як свідчить і доказує нам Історія Біблійна про життя євреїв ще в Старому Завіті, тобто перед Рождества Ісуса Христа, маємо можливість довідатись, що єврейське населення Палестини дуже старанно честувало свої традиції. Одна із цих традицій, або звичаїв, полягала в тому, що деякі батьки з особливих та благословенних причин присвячували дітей своїх Богові. Таких дітей приводили в храм, вони приймали благословення від священика, а потім залишали їх до повноліття жити в храмі під опікою священиків для відповідного служіння Богові.

Після сповнення свого повноліття одні з них залишалися навіть на все своє життя біля храму, виконуючи різні завдання в послушності священиків, інші поверталися до своїх домів, де родичі щиро приймали в сім'ю своїх дорослих дітей, які отримали їх чудове виховання у храмі Божому. Цей звичай, на мою думку, дуже добре знали молодий Йоаким та молоденька його жінка Анна, а зокрема про те, що хоч одну дитину свою потрібно віддати до Храму Божого.

Але, маючи на увазі, що Йоаким і Анна довгий період зі свого життя були бездітними, вони прийняли рішення, щоб поважати цей благочестивий звичай і, мабуть, під видом клятви, пообіцяли Богові, що, якщо Бог поблагословить їх дитиною, не беручи під увагу чи то буде хлопчик, або дівчинка, вони згідні віддати її на служіння Богові. Все своє життя вони просили і молили Господа Бога, щоб Він сповнив їх бажання і щоб поблагословив їх дітьми. Як свідчить нам історія всесвітньої нашої православної церкви, сталося так, що Господь змілосердився над ними, вислухав їх щирі молитви, і так стала в Назареті велика радість, тому що, хоч і в похилі їхні роки, в сім'ї стареньких Йоакима та Анни народилася дівчинка, якій поставили ім'я Марія.

Певна річ, що ніхто з людей не мав можливості уявити собі, що можливо б таке статися. Але, на велику радість, можемо бути переконані, що в Бога все можливе! Те ж саме уточнив сам

Спаситель наш Ісус Христос, який, через Святого апостола та Євангелиста Матея, уточнив слідує: «У людей дуже багато неможливого, та Богові – все можливе» (Мт.19,26). Як Йоаким, так і Анна, батьки своєї дитини, виховували її поки вона, маленька Марія, сповнила три роки. Опісля, щоб дотриматися свого слова, вони передали її до Єрусалиму в храм Божий.

По-моєму розумінню, Іоан Хреститель удостоївся великої честі, щоб прийняти дівчинку, яка через п'ятнадцять років буде мати велику честь – народити Спасителя всього світу Ісуса Христа.

Щоправда, якщо читаємо сторінки Святого Письма Старого Завіту, то маємо можливість знайти біблійний доказ пророчества цієї події, – Введення в храм Пресвятої Діви Марії. Так пророк і псалмист Давид мав на увазі, що ця подія (колись) відбудеться і записав так: «Слухай, дочко, глянь, прихили вухо і забудь народ твій і дім батька твого...» (Псалм:44,11). Видно, що з нагоди цієї події сповнилися пророческі слова видатного царя і пророка псалмиста Давида. Позволю собі спогадати, що вороги нашої церкви та православної віри ставлять нам і такі запитання: «Для чого потрібно святкувати це свято? Чи цей Її вхід є такий головний для нас? Чи він приніс для нас якусь користь?». Ми ж знаходимо прекрасну відповідь на такі запитання, а саме: В першу чергу, Діва Марія ввійшла до храму Єрусалимського як трирічна дитина, вона всю свою молодість перебуваючи у молитві, будучи у тісному зв'язку з Господом Богом. Так вона наповнялася чудовими християнськими чеснотами. Вона скоро стала «чеснішою від херувимів і славнішою, без порівняння, від Серафимів». Так що,

завдяки святого відмінного життя, вона була нагороджена Богом, щоб настала Матір'ю Господа Ісуса Христа.

Так що ми нічим не согрешили, якщо чествуємо цю відмінну історичну подію, яка відбулася в житті Пресвятої Діви Марії.

В сьогоднішні дні, як ніколи, ідеться, мабуть, і про те, щоб і нинішні родичі з малих своїх дітей вели до церкви, щоб так навчалися вони страху Божого. Так само говорить і псалмист Давид: «Прийдіть, діти, послушайте мене, страху Господнього навчу вас». Знаємо, що сам Господь Бог, коли наказав Соломонові збудувати церкву та пообіцяв, що в ній «очі Мої будуть відкриті й вуха Мої будуть сприймати молитву на цьому місці» (2 Хронік 7,15). Мабуть, цими словами, немовби сам Господь хотів би сказати нам, що якщо хтось бажає в Нього щось випросити, нехай іде до церкви і там Господь буде нас бачити і вислухає наші недоліки та сповнить наше прохання і бажання.

А Пресвяту Діву Марію завжди будемо величати і прославляти Її, а також бажаємо, щоб молилися за нас і на суді, щоб не залишили нас, як прийде той час.

Симона ЛЕВА,
Верхня Рівна,
викладач релігії

ДВА ПРЕКРАСНІ ПРИКЛАДИ ДУШЕВНОСТІ

Не зчулися ми, як скоро пробіг-пролетів рік, і ми вже на порозі прекрасних християнських свят: Святого Миколая та Різдва Христового. Ці свята приносять велику радість, втіху, веселість у наші серця.

У цей період усі ми повинні бути добрими, щедрими, душевними, допомагати хворим та бідним людям.

І коли я думала про це, то стрінула в місті групу учнів, може, V-VI класів, які у супроводі своєї керівниці класу направлялися до великого нового будинку, в якому жили старенькі німецькі люди: жінки і чоловіки.

У них майже не було нікого з рідні, і тому вони жили у цьому будинку, де, думаю, були гарно доглянуті.

Та одного холодного дня я проходила біля нього. Він був недавно відремонтований-реабілітований, як кажуть, і в ньому старенькі мали все необхідне.

По дорозі до будинку гуртом ішла невелика юрба учнів із кульочками в руках. Я запитала, що там були фрукти: банани, виноград, помаранчі, яблука.

З цікавості (як старенькі) запитала молоду знайому учительку, куди вони йдуть.

Вона – Д.І. – мені щиро відповіла, сказавши, що це була їхня ініціатива. Вони йдуть у «Дім пристарілих», щоб порадувати їх, бо, можливо, вже давненько не отримали подарунків і не чули гарних колядок.

– Браво, діточки, браво! – ви робите їм велику радість. Ростіть великі та розумні!, – сказала я і подякувала їм за їхній гарний вчинок.

Я пішла далі, бо поспішала до зубного лікаря, п. Н. Кілька хвилин я почекала, а опісля мене покликали, і я сіла у те «спеціальне» крісло.

Не встигла до мене підійти пані лікар, як до кабінету, привітавшись, увійшов високий, вже немолодий чоловік із кількома ручно зробленими виробами. Це були прекрасні вироби, у яких зі смаком поєднувалися кольори. Їх можна було тримати на стіні, чи на столі, а ще видно було, що були зроблені вони руками артиста-художника.

Одна із асистенток лікаря сказала йому, що є в них уже дуже багато виробів і більше їм не потрібно.

Чоловік зблід, опустив голову і вже прямував до дверей, але п. Н. сказала:

– Беру, беру все, що ви принесли, і вилічила йому сказану суму.

Я бачила, як той чоловік зрадів, легко віддихнув, знизив ціну, але п. Н. дала йому стільки, скільки те все коштувало. Вона вже знала ціну.

Тепер у її кабінеті та чекальні красуються роботи людини – справжнього артиста, думаю пенсіонера, якому не вистачає грошей на «хліб насущний», і він повинен далі працювати, бо за плечима вже прекрасні зимові свята.

А п. Н. хай Всевишній поповнить ту суму, або, як кажуть у Вишавській Долині: «Відки'сте вщербили, най Бог поповнить!». Дай Бог!

А п. Н. – міцного здоров'я, радості і сімейного тепла та Щасливих і веселих зимових свят!

Марія ЧУБІКА

● *Бажаю редакції «ВС» Щасливого Нового 2016 року! Щастя, дубового здоров'я, Сімейного тепла і На Многій і благій літа та веселих Різдвяних свят! Запрошую прийти заколядувати!*

Шановне Панство Ковач,

На жаль, наступив тяжкий момент, коли мусимо говорити і писати про Миколу Лясевица, уживаючи минулий час. У неділю рано його шляхетна душа відлетіла кудись у кращі світи...

Помер щасливий, що завдяки Вашому старанню вийшла у світ його книжка спогадів.

Посилаю Вам у прикладенні :

- коротку статтю про його життя та діяльність;
- величний гімн "Спів України";
- вірші присвячені Лясевицем Шевченкові;
- вірші Емінеску, перекладені на румунську мову.

З пошаною, Ольга АНДРИЧ

Відійшов у вічність на 102-ому році життя славної пам'яті Микола Лясевиц

Глибоким сумом огорнула всіх нас звістка про те, що покинув нас Микола Лясевиц, – добрий українець, талановитий поет, письменник, перекладач та композитор.

Народився 17-ого січня 1914 р. в Україні на Поділлі, у Малій Кисниці Ямпільського повіту. За своє довге, бурхливе життя виносливо і відважно переборював чимало злигоднів, про що цікаво розкаже у книжці своїх спогадів, яка щойно вийшла у світ два місяці тому.

Поетична творчість Лясевица широко відома зі сторінок українських видань Румунії, починаючи від колишнього НОВОГО ВІКУ та ОБРІВ і далі ВІЛЬНОГО СЛОВА, УКРАЇНСЬКОГО ВІСНИКА, НАШОГО ГОЛОСУ, CURIERUL UCRAINEAN, а навіть ДЗВОНІКА, де друкував загадки для дітей.

Гарне враження справила на читачів його збірка віршів та пісень під символічним заголовком "Краплини живої води", яка вийшла в світ у 2001 році у бухарестському видавництві «Мустанг».

Лясевиц приклонявся перед генієм Шевченка, захоплювався його віршами, присвятив Тарасові дві чудові поезії, які завжди схвильовано, з сльозами на очах декламував на святкуваннях річниці Великого Кобзаря.

Для репертуара музикального ансамблю українців Бухареста "Червона Калина", у діяльності якого Лясевиц брав активну участь, склавши на свої слова і музику величний гімн «Спів України», де бринить гордість славним козацьким минулим і дзвенять яскраві слова молитви за щастя Матері-України. Незабаром цей гімн облетів всі куточки, де проживають українці.

Водночас Микола Лясевиц був і умілим перекладачем на румунську мову невмирущих віршів Шевченка, серед яких влучний переклад „Заповіта" і інших. Але він шанував і румунських поетів на чолі з Міхаєм Емінеску. Перекладаючи його вірші на українську мову, Лясевиц чудово зберіг ритм, риму, музичність, передав зображення, а головне, ідейність, душу поета. Також переклав на українську мову і вірші інших румунських поетів: Дж. Кошбука, Шт. О. Йосіфа та ін.

З відходом Миколи Лясевица у вічність не тільки його родина зазнала тяжку втрату, і вся українська громада Бухареста.

Вічна йому пам'ять!

Ольга АНДРИЧ

З Різдвом Христовим і Новим Роком, дорогі наші українці!

Наприкінці цього року сердечно Вас вітаю, дорогі українці, з радісними святами – Різдвом Христовим і Новим Роком, – святами, що об'єднують у собі наше сьогодення та думки про майбутнє.

Такі радісні свята мають особливе значення, бо приносять із собою завершення старого року, в якому ми спільно працювали над вирішенням найважливіших і найактуальніших питань, над продовженням нашої боротьби для збереження і розвитку фундаментальної мети Союзу українців Румунії, – а народження нових надій і сподівань для всіх нас.

У цей важливий період ми щиро прагнемо бути разом зі своїми близькими, рідними для того, щоб подарувати їм свою любов і піклування про них. Усе це єднає нас, незалежно від місця нашого походження і проживання, від наших поглядів і переконань, надихає на нові звершення, гарні, добрі справи та на співпрацю, не забуваючи того, що ніщо добре не дається легко.

Усім нам разом треба долати життєві перешкоди, покращувати свою працю та робити все можливе, щоб поліпшити наше

життя, і не в останню чергу, розбудувати наше майбутнє.

Нехай Новий 2016 рік прийде до Вас, дорогі українці, до Ваших домів та Ваших близьких лише з радістю, нехай він буде щедрим та допоможе Вам здійснити всі Ваші мрії і сподівання, додасть сил, здоров'я та принесе злагоду, мир і достаток Вашим родинам!

Нехай Новорічний Вечір принесе щастя у ваші домівки, а тепло Різдвяних свят зігріє Ваші серця і надасть всім душевного спокою та благополуччя.

Упевнений, що наступаючий Новий рік принесе Вам мир, спокій і добробут, і дай Боже усім нам жити й творити в ім'я української справи!

З Різдвом Христовим і Новим роком, дорогі наші українці!

З повагою

Голова Союзу українців Румунії
Микола-Мирослав ПЕТРЕЦЬКИЙ

З НОВИМ ЩАСТЯМ ДОРОГІ БРАТИ І СЕСТРИ!

ДОРОГІ БРАТИ І СЕСТРИ!

Місцева організація СУР с. Ульма, що на Сучавщині, щиро вітає усіх українців Румунії з Різдвом Христовим та Новим 2016 роком. Бажаємо усім нашим землякам українського роду Мараморощини, Банату, Буковини, Герла Дунаю та з усіх околиць та місцевостей, де проживають українці, міцного здоров'я, достатку, родинних гараздів, злагоди і любові, щастя, радості. Дай Боже! Як кажуть горяни нашого села: «Аби ви в Новому році на зле місце не ступили!»

Минулий рік приніс і нам, українцям, чимало випробувань. Несприятливі кліматичні умови, надто підвищена кліматична температура вплинули негативно і на політичне життя. Протягом 26-ох років все чуємо: «Хочемо зміни!». Як сталося, обрання Президента, призначення нового прем'єра, створення нового Кабінету міністрів, мені, як вже старшій людині, думка полетіла до часів пролетарського інтернаціоналізму і зупинився я в останньому часі, мабуть, у епісі космополітизму. Як ще буду жити, дійду до висновку, що «колесо історії повертається»?

І дійсно, живемо в очікуванні нових змін у політиці, економіці і соціально-культурних справах, які б принесли щастя кожному з нас. Але їх нам не принесуть в долонях ні новий Президент, ні «свіжий» Кабінет Міністрів технократів, ні повітові урядовці, – зміни самі собою не придуть. Їх треба творити самим, і не лише сумлінною працею, а й активною позицією у суспільно-громадському житті, бо «принцип» «Моя хата скраю» є найбільш небезпечним у поступі вперед.

Тому, вступаючи в Новий 2016 рік, завдання для нових обраних органів СУР є усвідомити відповідальність, визначити місце новообраних у повсякденному житті. На цій громадській ниві натружена праця чекає і активістів всіх організацій СУР. Маємо на увазі, що 2016 рік розпочинається політичним піднесенням, викликаним підготовкою і проведенням чергових виборів для сільських, міських, муніципальних та повітових рад, а вкінці року – для Парламенту. Нас сватають різні політичні сили, блоки, партії. Кожен хвалить себе, що його програма найкраща, що може збудувати в Румунії заможне життя, якщо ми проголосуємо за нього. Ми, старше покоління в цих справах, маємо важкий досвід. Старалися збудувати все передбачене в програмах, п'ятирічках, дійти до золотої епохи, але не вдалося. Так що нас, старшого віку людей, вже трудно переконати у виборчих справах.

Шановні українці!

В Румунії українці проживають селами компактно, тому кажемо «українські села», хоч, через різні причини, багато з наших українців під час перепису населення не признали свою національність, дали можливість вибрати примарів, повітових та місцевих радників українців із сторони організації СУР. Правда, у наших українських селах є примарями, віцепримарями українці, але із сторони різних партій. Наскільки я знаю, Виборча комісія тому три роки затвердила мандат тільки одного віцепримаря із сторони СУР, в особі юриста Миколи Чокана із с. Ульми. Може, протягом часу наш Союз прийняв інших віцепримарів, але це не морально.

Ми, українці Румунії, за переписом, займаємо третє місце щодо чисельності, маючи перед нами мадярів і циган. Значить, за нас, українців – велика сила. В таких умовах маємо можливість збільшити нашу чисельність на наступних виборах, зокрема, число радників, віцепримарів і зайняти досить

велике число примарів. Слава Богу, маємо сильний розсадник кадрів із середньою та вищою освітою завоювати згадані вище функції для сільських рад. Від вас залежить це, від новообраних органів СУР. Прийшов момент дякувати, що обов'язки, взяті на повітових конференціях, на VII З'їзді сповняються.

Дорогі українці!

Ми переважно християни.

У час, коли у сьайві Різдвяної зорі знову являється перед нами День народження Христа, коли ще один рік відкриває нові можливості й перспективи, від усього серця, понад 300 членів СУР с. Ульми зичать, аби Господь дарував кожному члену Союзу зі всіх організацій миру і добра, щастя і благополуччя, розсудливості у всіх рішеннях, освятив нас Вірою, Любов'ю,

Надією, Порозумінням та Християнською злагодою!

Історія і сучасність переконливо засвідчують, лише спираючись на Підтримку Божу, живучи з Його Заповідями, можна досягти найвищих успіхів та щасливого життя. Щоб добре жити, треба добре, чесно і сміливо працювати, наполегливо викорінювати, як кажуть мої односельчани «Ганч», такий, як: самолюбство, самохарактерство, заздрість, грошелолюбство, зарозумілість, та ще багато іншого недоброго, нехарактерного християнському життю.

Я, автор цих рядків, був завжди і залишаюся оптимістом щодо майбутнього нашого Союзу як єдиної офіційної організації українців Румунії.

Наші вибори, по-моєму, дали нам великий шанс об'єднати молодий запал людського покоління і з мудрістю та великим досвідом старшого покоління у здобутті нових успіхів. Думаю, що так станеться лише живучи з Надією і Вірою у силу Всевишнього, Котрий всім нам дасть світлий розум у наших заходах.

З Різдвом Христовим!

З Новим Роком!

Юрій ЧИГА,
голова місцевої організації СУР

125-ту річницю з дня народження Миколи Зерова (1890-1937) відсвяткували у Клуз-Напоці

Український відділ факультету іноземних мов у Клузівському Університеті імені Бабеша-Бойоя за фінансовою підтримкою, наданою місцевою філією Спілки Українців у Румунії, організував і провів 21 листопада цього року святкування 125-тої річниці з дня народження Миколи Костянтиновича Зерова - українського поета, лідера «неокласиків» (М. Рильський, П. Филипович, М. Драй-Хмара, Осв. Бургардт), майстра сонетної форми, незрівняного знавця літератури та перекладача античної поезії, проникливого історика літератури, визначного літературознавця, глибокого та аналітичного літературного критика, блискучого оратора і полеміста, талановитого педагога, науковця; поліглота (знав 20 мов), редактора, ученого, професора. М. Зеров відрізнявся високорозвиненим естетичним смаком, невпинно ростучою багатою ерудицією, тонким розумом і «культивованим серцем», які позначились на всіх його працях.

Першою на святкуванні було зачитано доповідь на тему: «Значення М. Зерова у розвитку українського неокласицизму» студенткою-першокурсницею Клаудією Влад. Микола Зеров справедливо вважається лідером "неокласиків" – групи поетів, перекладачів, літературознавців і критиків, які формально не утворювали окремої літературної організації. Їхня спільність - високі естетичні критерії, пріоритет загальнолюдських цінностей у мистецтві. Їхня центральна тема – культура (а не «злободенні» теми). У культурних формах неокласицизм був антитезою хаосу, що опановував тоді світом. Неокласика самого Зерова формувалася під впливом світових культурних традицій, а корінням своїм сягала національного ґрунту.

На жаль, поетична спадщина Зерова порівняно невелика. Після виходу в світ у 1920 році книжок "Антологія римської поезії" і "Нова українська поезія" та їхнього визнання з'являється збірка його оригінальної лірики "Камена" (1924). Це справжній еталон неокласичної поезії в українській літературі. Зеров віддав перевагу сонетам і александрийським віршам, які вирізнялися досконалістю форми. Поезії М. Зерова ніби конденсують історичний досвід культури. Особливо яскраво виявляється у віршах художній час. Тут постійні перегуки епох. Поет постійно зазирає в минуле, надаючи історичних рис сучасності. Критики того часу були вражені "духом класичної простоти, попарнаському піднесеним почуттям, глибоким проникненням у філософську сутність буття, вишуканою мовою, високою версифікаторською майстерністю" поезій цієї збірки.

Група студентів зачитала декілька віршованих творів Миколи Костянтиновича

протягом заходу. Треба згодитися з тим, хто твердить, що його вірші – не для загалу. Але не помітити їхньої гармонії і грації важко. Мені справедливими видаються слова Євгена Маланюка про згадану вище збірку: "...Такого підручника смаку і стилю, такої скарбниці слова, такого пам'ятника культури може нам позаздрити не один нарід".

Цікаво було дізнатися, що Зеров мав свою виважену концепцію розвитку національної культури. На його думку, українська словесність – невід'ємна складова частина європейської культури. Її кращі зразки здатні задовольнити найвищої смак. "Культурним орієнтиром" для України має стати величезний європейський мистецький фонд. Це положення поет відстоював у всіх своїх творах – у полемічних статтях, виступах, в численних висококваліфікованих перекладах і в поезії. Про ці та інші переконання митця, його долю і йшла мова у рефераті Маріани-Наталії Боднарук «Микола Костянтинович Зеров – видатний український літературознавець, полеміст, перекладач та критик».

Зеров-критик брав активну участь у так званій літературній дискусії 1925–1928 роках, підтримавши і теоретично обґрунтувавши позицію М. Хвильового, члена ВАПЛІТЕ ("Вільної Академії Пролетарської Літератури"). Він переміг в ній, довівши наявність і необхідність національної, специфічної української літератури, орієнтованої на Європу.

Як перекладач він здійснив багато в

чому неперевершених і сьогодні інтерпретацій античної спадщини, французьких "парнасівців", творів багатьох інших класичних поетів. Перекладав М. Зеров з латини, білоруської, російської, польської, французької, італійської та англійської мов.

Микола Зеров і досі лишається в авангарді історії української літератури, бо, досліджуючи, розглядаючи дореволюційний період української літератури, він перейшов від персоналій до послідовного аналізу всього літературного процесу. Він вважав, що коли окремі регіони втягувалися в соціально-культурну традицію сусідніх народів, українські письменники вимушено творили не тільки українською мовою. А якщо нація володіє кількома мовами, то й пограничні літературні явища не належать тільки одній культурі. Його роботи в цій галузі є новаторськими, чисельними і змістовними в той же час.

Крім того, він бачив, викривав і критикував культурну відсталість свого народу, завдяки якій антикультурні елементи ним легко керували. А оскільки Зеров був не тільки спостережник, а й активний учасник свого часу, то і його статті, і чимало його сонетів містять у собі гостру іронію чи сатиру і є яскравими пам'ятниками свого часу.

Як педагог, науковець і критик Зеров був нещадний до лінивого примітивізму й неучтва та вимагав найвищого культурного рівня. На здібнішу літературну і наукову молодь він мав величезний вплив, незалежно від особистих симпатій чи антипатій по відношенню до нього.

Тяжка та трагічна, але в той же час типова для українського інтелектуала початку 30-х років доля привела М. Зерова на Голгофу сталінських катувань. Доповідь «Микола Зеров та покоління українського «розстріляного відродження», зачитана паном лектором доктором Іваном Гербілем, та документар про нього, узагальнили творчий і життєвий шлях цієї унікальної постаті в українській культурі. Розстріляне Відродження – це літературно-мистецьке покоління 20-х – початку 30-х рр. в Україні. Її представники дали високохудожні твори у галузі літератури, живопису, музики, театру і були знищені тоталітарним сталінським режимом. В більшості своїй це були інтелектуали, які робили ставку на особистість, а не на масу, на самостійність мислення та щирі віру у власні ідеали. Невідомі точні дані щодо кількості репресованих українських інтелігентів у часи сталінських репресій цього періоду. За деякими даними: «... з 240 українських письменників тоді зникло 200. Із 85 вчених мовознавців ліквідували 62».

(Продовження на 13 стор.)

Ольга СЕНИШИН

Вельмишановний Пане Редактор Іван Ковач,

Читачі «Вільного Слова» хотіли би, щоб перед Новим Роком ви надрукували у вашій газеті і сатиристичні вірші, щоб в ніч Нового Року, читаючи їх, могли би і посміятися. Я висилаю вам такі вірші. Тепер полягає від вас, наперед залежить, чи вони будуть вам до вподоби, щоб довести до кінця їхнє бажання.

З вашого дозволу бажую вам радості, теплої осені, натхнення і міцного, міцного здоров'я усієї вашій сім'ї.

З пошаною
Михайло ВОЛОЩУК

Михайло ВОЛОЩУК

ДВА БРЕХУНИ

– Заку, може, не повіриш
В те, що кажу зранку,
Що я маю на Місяці
Ще з весни ділянку.

– Здивував! А я теж маю,
Близько сто гектарів,
Купив їх в Святого Павла
За мільйон доларів.

– А я двісті купив, Бусю,
Ділянка чудова,
Така гарна, така рівна,
Як в коня підкова.

– Що вирощуєш там, друже,
Хотілось би знати,
Якщо не є це все тайна,
Прощу розказати.

– Яблука і помідори,
І рясну пшеницю,
І космічні жовті сливи,
Моркву і гірчицю.

– А я випасаю овець
На моїй ділянці,
Дають молока багато
А саме уранці.

– А як туди ти доходиш,
Чим їздиш за хмари,
Щоб добратися найскоро
До своєї втари?

– Наймаю дивну ракету
З Космодрому «Жине»
І лечу з села на Місяць,
Менш, як півгодини.

– А я такого не можу,
Моя інша «грінка», –

Щоразу мене на Місяць
Несе моя жінка.

ДИВО

Коли син мій народився,
Радість обняла всю хату,
І одразу запитався,
Скажи, ти, водку п'єш тату?

Бо мене інтересує,
Як і з ким дружити,
Бо дуже я хочу знати, –
Матиму з ким пити.

ХРУНЬОВЕ ПЕЧЕННЯ

Хруньо, хоч не був багатий,
Любив угощення,
Тому часто йшов в ресторан,
Щоб їсти печення.

Кельнер, коли його бачив
З кухні в ресторані,
Біг до нього поміж столи,
Як песик до пані.

Він приблизно, як начальник,
Любив замовляти,
Слідив, як його кельнери
Будуть угощати.

І хоч Хруньо майже завжди,
Пуста о та жмення, –
Він замовляв коло столу
Доброго печення.

Бо воно йому і у снах
Не раз показалось –
В хаті, в саду і на полі
Завжди привиджалось.

Тому він і не дивився,
Чи з грішми кишень,
Він гукав у ресторані:
«Принесіть печення!».

Кельнер, коли чув вже Хруня,
З кухні біг до столу,
Ніс йому смачне печення
Й співака з віолу.

А Хруньо дививсь на нього,
Як кат, що все ріже,
І кельнера запитався:
«Це печення свіже?».

– Свіже, свіже, пане Хруню,
Божуся на внука,
Бо вранці, в сьомій годині
Ще гавкала сука.

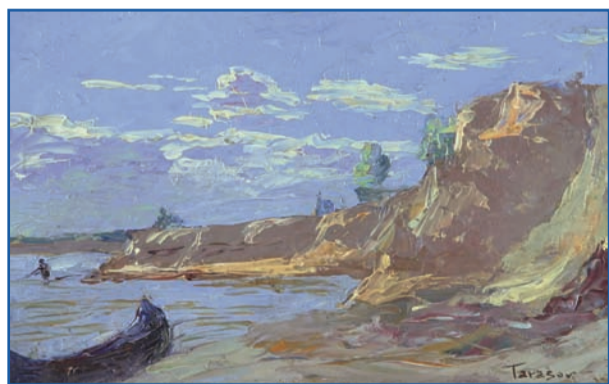
УПОВІВ ЖУЛЕШ

– Федір вповів, як впівночі,
Йдучи з любкою із клаки,
Він почув, як в його спальні
Гавкали собаки.

– Пробач, але як заснув я
П'яний, як лайдака,
Приснилось мені в ліжку,
Що я був собака.

СТАВРУ ТАРАСОВ – ХУДОЖНИК ЗІ СКРИПКОЮ

Ставр Тарасов народився 6 січня 1883 року в селі Летя: «Сельце з-поміж боліт Дунайської Дельти – довгий пагорб з розсіпаних родовищ, яке виникло завдяки поспішним прибуттям переслідуваних українців, які знайшли нову батьківщину в Дельті Дунаю, – саме тут побачив світ Ставр, один з чотирьох синів священника Михайла Тарасова», – пише Аурел Іфрім у журналі «Convorbiri literare» (<http://convorbiri-literare.ro/?p=3977>).

Після початкової школи батько віддає його до Духовної семінарії міста Роман, але хлопець каже, що його більш всього цікавить малювання і переконує батька-священника, щоб той віддав його до Нормальної школи, яка знаходилася в місті Кемпулунг-Мусчел, де вчиться чотири роки, а п'ятий закінчує в місті Галаць. Запримітивши його талант і швидкість перед мольбертом, скульптор Дімітріє Міря заохочує хлопця готуватися до образотворчого мистецтва.

1903 року, склавши успішно іспити, поступає до Яської школи образотворчого мистецтва, де вчиться разом з майбутніми

відомими художниками, як Ніколає Тоніца, Штефан Думітреску, Константін Бакалу та Петре Булгераш, маючи таких професорів, як Еманойл Панаїтяну-Бардасаре та Север Мурешану. Паралельно вчиться і музики в Яській консерваторії, студіює скрипку в класі професора Атанасіє Теодоріні, який, повертаючись одного вечора додому, почув неймовірний голос скрипки і увійшов на подвір'я дому, з якого лунав голос. Ставр Тарасов грав «Каприз» Паганіні. Завдяки цієї зустрічі, після спеціальних екзаменів, його було прийнято прямо на другий курс консерваторії. «У Тарасова бурхливий і містичний темперамент, він обдарований не тільки живописним, а й музичним талантами», – говорив про нього його друг Ніколає Тоніца. Що сталося б з життям цієї людини, якби він пройшов музичну кар'єру, тільки Бог знає...

В 1906 році здає іспити і поступає до Мюнхенської королівської академії образотворчого мистецтва. Славнозвісна баварська школа визнала його заслуги і таки в 1907 році нагородила його «Премією за малюнок», а в 1908 році його було названо «Найшвидшим малювальником», за що отримав «Листа похвали Belobigung». Наприкінці року переходить до Парижу, де залишається до 1910 року. Тут студіює в музеях та приватних художніх майстернях. Бере участь у виставці, організованій Тоніцою у своїй майстерні, що знаходилася на вулиці Монпарнас.

В 1911 році студіює в Брюсселі в класі

відомого художника Германа Жозефа Жана Ріхера, після кількох місяців знайомиться з іншим відомим художником Константом Монталдом, який викладав в «Académie des Beaux Arts», стає його студентом, а закінчивши академію в 1913 році, отримує сертифікат «Une grande habilité technique».

В 1914 році, разом з групою бельгійських художників-декораторів, декорує аргентинський театр «Rosario Santa Fe», опісля працює малювальником в одній з французьких електро-механічних компаній. 1915 року покидає Париж.

Повернувшись додому, працює вчителем у школі присілка Штіштофка села Периправа, найбільш ізольованого присілка Дельти Дунаю.

В 1916-1917 рр. Ставр Тарасова мобілизують до Тульчі, де працює перекладачем для російських військ в Дельті Дунаю.

З 1918 року до 1928 Тарасов працює викладачем малювання в місті Тергу-Окна (де одружується з Констанцією Йонеску, знайомою королівни Румунії Марії), опісля працює в містах Бакеу, Текуч та Берлад.

В 1928 році переходить жити до Констанци, яку покидає в 1945 році, коли переходить жити до Брашова, де і помирає в 1961 році.

Михайло ТРАЙСТА

БУКОВИНСЬКИЙ ГІСТЬ В МАРАМОРОЩИНІ

Маючи честь бути запрошеним взяти участь на VII-му З'їзді СУР, який відбувся наприкінці жовтня в Сігету Мармаціей, я мав нагоду побути знову в цьому місті, звідки переселився на Буковину 1966-го року. Хоч відтоді минуло майже півстоліття, це місто, його околиці і взагалі Мараморощина зі своїми людьми, мальовничою красою осталися мені дорогими. Адже тут мешкала моя родина, – батьки були професорами в Українській Середній і Педагогічній школах, а я був учнем Української Середньої школи. Пізніше працював інженером, головою Сігетського Лісового Господарства (Ocolul Silvic Sighet). У цьому місті пройшла частина моєї молодості.

Працюючи в лісовій галузі, я обізнався з горами, покритими лісами, і, найважливіше, пізнав багато людей. А марамороські люди працьовиті, чесні і волелюбні. Мараморощина є багатонаціональною; окрім румунів, тут живуть і українці, мадяри, німці та інші нацменшини. За час перебування в Сігеті батьки і я знали багатьох марамороських українців, більшість з якими походили з навколишніх сіл, де вони живуть компактно. До цього треба додати, що Сігетське Лісове Господарство охоплювало і лісові частини: Ніреш, Гордова, Корнету, Валя Ронішоарей - коло українських сіл, як, наприклад, Ремети і Верхня Рівна, звідки походило багато лісорубів і лісозасадників, навіть і частина моїх підлеглих у лісовім господарстві, як Василь Магас, Федір Пасинчук, Федір Ненештян, Михайло Копощук та інші.

Таким чином, коли знову був у Сігеті, мав приємну несподіванку зустрітись з деякими нашими знайомими людьми, деякі з яких – колишні учні моїх батьків, або вже навіть діти колишніх моїх лісовиків, як, наприклад, пан Пасинчук із Реміт. Наші зустрічі були радісними, маючи на увазі, що нас зв'язують спільні спомини.

Після закінчення З'їзду я ще остався у Сігеті, щоб піти на місце кладовище, щоб зложити квіти і запалити свічку на могилі моєї бабки по мамі – Юстини Павлюк, яка похована на українським відділі цього кладовища. Оставшись в Сігеті і маючи на увазі згадані вище радісні зустрічі, то багато із знайомих запрошували мене, щоб відвідати їх вдома. Був запрошений до Реміт, Луга над Тисою, Верхньої Рівни та до інших навколишніх сіл. Немаючи можливості бути всюди, я вирішив відповісти тільки на запрошення знайомих із Верхньої Рівни. Це найважливіше село з українським населенням, яке знаходиться недалеко від Сігету. Звідси походить значне число інтелектуалів і важливих осіб різних спеціальностей.

До цього села привезла мене своєю машиною сім'я давніх наших знайомих Мотря і Михайло Крамар. Вони, хоч і постійно живуть у Клузі, де були професорами (він університетським), а тепер уже пенсіонери, часто приїжджають до рідного села Михайла і мешкають у його батьківській хаті. Вона солідно збудована, обширна, хоч ззовні виглядає малою. Має все, що потрібно

для цивілізованого, модерного перебування і, хоч стара, дуже добре зберігається. Коло старої хати вони збудували і нову, де відбуваються сімейні зустрічі, коли сюди приїжджають діти, внуки, брати, сестри, свати або знайомі. Тут, коло хати, вони мають город і сад. Хоч вони міщани, коли приїжджають до Рівни, не відмовляються ні від сільськогосподарських занять, а це похвально! Сім'я Мотря і Михайло (Міша) Крамар – щирі друзі, раді будь-коли прийняти до себе знайомих і друзів. Так гарно і радо прийняли і мене!

Друге запрошення було від пані Іляни Дан (нар. Рагован). Вона

випускниця Сігетського Педагогічного Ліцею, а також колишня учениця моїх батьків. Працювала у школі цього села, а тепер на пенсії. Це їй не перешкоджає мати культурно-громадську і сурівську діяльність. Є авторкою двомовної книжки про український хор із цього села – «Ронянські голоси» («Vocile Ronei»).

Власна хата велика, показна і знаходиться в центрі села. Обширне подвір'я коло хати й різні фруктові дерева. Всюди пізнати господарську руку. Але найцікавіше в середині хати, – тут все походить на художній музей. Всюди, в усіх кімнатах виставлені прекрасні картини її мужа, відомого марамороського художника, члена Співки Художників Румунії Аурела Дана, який талановито малює не тільки краєвиди, але і портрети, переважно із Верхньої Рівни. Так, як годиться інтелектуальній родині, в хаті знаходиться бібліотека, багато українських газет і журналів, виданих СУР. Під час нашої розмови пані Іляна приємно згадала моїх батьків, які були її професорами, але й інших наших професорів, які, на жаль, вже відійшли у вічність, та пам'ять про них жива. Приємно було нам згадати і минулі роки, спільні спогади. При від'їзді, на прощання, пані Іляна подарувала мені і для мого сина по одному примірнику «Ронянських голосів», а я подарував їй автобіографічні «Спомини» мого батька та її професора Дениса Онищука. Одержав також і дуже гарний маленький краєвид, намальований її мужем.

Дуже приємно було мені побути із Мотрею і Михайлом Крамарем у родини Лучіки і Юри Семенюка. Це працелюбні, передові господарі села. Мають щасливу родину, гарне господарство, новозбудовану хату, забезпе-

чену модерним уладнанням, включно електронною технікою. Характерно і для них, як і для попередніх відвіданих родин, те, що сприймають дуже виразно по телебаченню і українські телеканали, за що я їм заздрю. Родина Семенюків також дуже гостеприємна і радо вітає гостей в своїй хаті.

Будучи у Верхній Рівні, за короткий час я ще мав нагоду стрінутися і з іншими знайомими особами, як, наприклад, із Миколою Арделяном, якого знаю ще із шкільних років, та із сім'єю Іллі і Марії Опрішан та з Юрою Гріжаком.

(Продовження на 12 стор.)

Ярема ОНИЩУК

ГОЙ, ПЕТРЕ, ПОСЛУХАЙ БОГА У ДОВГУ ДОРОГУ!

Надходять зимові свята...
Мають вони те ж саме
значення, як колись? Зовсім
ні! Це моя точка зору. Шкода,
що колись не була така техніка, як нині...
Уявіть, як по телевізору показували
діточок, які колядували тому десять
років!

Колись діти починали робити репетиції ще з листопада, щоб вивчати колядки, і щоб добре знати, яку колядку і де колядувати. Колядки були газді, газдині, одовиці, одівцю, парубкові чи дівчині...

Напередодні колядування мама слухала мене, як я знаю колядки та де і яку я маю колядувати з моїм однокласником Дмитром Костинюком.

Нині він покійний, але я щороку нагадую, як ми училися колядувати.

Одного вечора у його стайні, іншого вечора у моїй. Хай йому буде земля пером-пухом!

Було б надзвичайно, якби хтось знімав, як колядують парубки, чи газди...

Я дуже добре пам'ятаю, як приходили до нас колядувати жонати. Вони колядували під вікном, потім їх тато запрошував до хати, частував горілкою, стіл був цереповнений всілякою їжею, яку приготувляла моя мама, люди їли, запивали, колядували і в хаті, після того забиралися колядувати до інших. Це тривало три вечори підряд. Одні з них

«падали на полі бою», де й спали, а потім колядували ще і в інших.

Треба нагадати, що колись у селах громади Дарманешти, між якими і в Марицейці, на Новий рік люди маскувалися, тобто робили «Маланку». А нині? Тільки у селі Данила ще є Маланка. Ці Маланки сходяться у центрі села Данила, де показують всілякі «фіглі», а коли починає темніти надворі, Маланки ідуть гейкати до попа, до директора школи та до інших «газдів».

У центрі міста Сучави на святах виступають всілякі «банди маскованих»,

так що молоді, і не тільки, приходять бачити «маскованих».

Ще у давні часи, коли телебачення ще не дуже затримувало людей у хаті, ба навіть електрики не було, парубки йшли гейкати до дівок. Жонати люди робили «Ревельйон» у Домі культури при світлі ліхтарів чи при світлі «Петромакса». Жінки приносили всілякі смачні страви, а чоловіки «цуйку», чи «самогонку», а на сцені грала «банда», чи то «банда Костіке», а чи «банда братів Луканів». Нині більшість роблять «Ревельйон» по телебаченню!

Пропали і ті часи, коли перед Водохрещем («Йорданом», як кажуть у нас) ще був такий звичай, коли люди ходили «шідрувати». Було колись, але все пропало! Уявіть собі, щоб у ті часи могли все це знімати...

Висилаю вам кілька фотографій, де зображені кілька звичаїв. Це тільки тому, щоб зможете нагадати собі оті прекрасні часи!..

Фото і текст:

Микола КУРИЛЮК

БРОДИНА – БУКОВИНСЬКЕ СЕЛО

(географічні, історичні та соціальні довідки)

Село (громада) Бродина розміщене в північно-західній частині Сучавського повіту, на понад 80 км від Муніципію Сучави, колишньої столиці Молдови, на плоскому гірському хребті (община Бродина), що становить продовження однієї з общин Великої Общини.

Сусідами села на півночі – Україна, на півдні і заході – с. Молдовиця, Сучавські Извори та Ульма (Улем), де більшість населення гуцули, а на сході румунські села Стража і Путна, де збудований монастир і де похований володар Штефан Великий.

У склад громади входять такі села: Бродина-резиденція громади, Палтін, Садів, Нороку, Фалків (всі ці села розміщені вздовж річки Сучави) та с. Нижня Бродина, або км 14-ий, бо стільки дорівнювала відстань від цієї оселі, де с. Фалків, де колись знаходилось депо для локомотивів і вагонів, якими забезпечували транспорт дерева на вузькоколії, та сіл

Дубівська і Кунунський, на правому березі річки Бродина, що бере свій початок на території Верхньої Бродина (Извори), протікаючи на відстані 28 км., з яких 17 км

на території с. Бродина, і стікає в р. Сучава. На лівому березі р. Бродина знаходяться присілки Заломистра і Егреште.

Історичний початок громади Бродина як адміністративної одиниці – 1 липня 1926 р. на підставі Королівського декрету з 25 вересня 1925 р.

Перше засноване село нашої громади – Садів, – де проживали гуцули, які прийшли з Галичини, найвиразнішим доказом їх присутності в цих місцях і тих часах – це існування Греко-католицької церкви, побудованої в 1762 р., а дерев'яний іконостас принесли з Галиції в 1876 р. переселенці, приносячи з собою книги та ікони.

Довідуємося, між іншим, на підставі словника-довідника Е. Грігоровіце, що в 1908 р. в с. Садові проживало 608 жителів, – всі гуцули.

В цьому ж селі були засаджені перші фруктові дерева, звідки і назва села. Маючи на увазі широкі площі, покриті пасовиськами, жителі займалися скотарством і будували оселі на далеких і високих полянах, і так появилися пізніше села Егреште, Нороку, Заломистра, Кунунський та Дубівська.

А такі села, як Нижня Бродина (не треба плутати з с. Верхня Бродина, що належить до громади Сучавського Извору) та с. Фалків появилися завдяки міграції населення, – спочатку німців, угорців, поляків, євреїв з чужих країн, а пізніше було заселене населенням з навколишніх місцевостей.

(Далі буде)

Юрій КЕРА

З ДІЯЛЬНОСТІ КЛУЗЬКОЇ ФІЛІЇ СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ за 2011 – 2015 рр.

(Закінчення. Поч. у попередньому числі)

Як майже кожного разу, програма заходу була дуже різноманітною: присутні послушали доповіді на різні теми, зачитані студентами та педкадрами, як, наприклад, «Тарас Шевченко – національний поет України» (студентка Марія-Юлча Плеш), «Три літа – золотий період творчості Тараса Шевченка» (лектор доктор Міхаела Гербіль), «Друзі й соратники Тараса Шевченка» (викладач Мотря Крамар) і «Соціально-політичні погляди Тараса Шевченка» (професор доктор Михайло Крамар). Після доповідей численна аудиторія переглянула декілька документальних короткометражних фільмів про життя і творчість Шевченка й послушала пісні на тексти Кобзаря у чудовому виконанні «Клузького студентського вокального хору».

► 20-го квітня 2013 року була відзначена «95-та річниця від народження Олеса Терентійовича Гончара» – українського письменника, літературного критика та громадського діяча.

► 26-го жовтня 2013 року члени української громади Клузької філії СУР зібралися на філологічному факультеті, щоб відзначити «175-річчя з дня народження прозаїка Івана Нечуя-Левицького». Крім рефератів та докладів на різні теми, «...численна аудиторія побачила чарівне виконання студентами Михайлом Боднарюком, Олексом Бовтом, Світланою-Юліаною Лавиця та Нарцисою Семенюк двох уривків з повісті «Кайдашева сім'я»...». «Це – як писала пані Ольга Сенишин у «Вільному слові» – було справді талановите і натхненне виконання, яке щиро вразило і втішило як мене, так і всіх присутніх».

► Того ж 2013 року Клузька філія СУР організувала ще два заходи: «150-ту річницю від народження Ольги Кобилянської» – 23 листопада та «150 років з дня народження Бориса Грінченка» – 14 грудня.

2014

► 15-го березня 2014 року на філологічному факультеті Клузького університету «Бабеша-Бойоя» відбулася конференція «200-річчя з дня народження національного пророка України та всіх українців світу Тараса Григоровича Шевченка». Клузька громада Союзу українців Румунії, студенти-українці різних факультетів, прихильники української культури та педкадри кафедри слов'янських мов зустрілися, щоб відсвяткувати велетня української поезії та української культури. Присутні прослушали виступи на різні теми, як, наприклад: «Тарас Шевченко – національний пророк України», «Художнє мистецтво Тараса Шевченка», «Проза Шевченка – перлина української й російської літератур», «Психологічні погляди Тараса Шевченка». Були дуже цікавими для присутніх декламування віршів Великого Кобзаря та виконання пісень на його тексти «Клузьким студентським вокальним хором».

Кожного року Клузька філія СУР була співorganizатором у міжнародних заходах «Дні слов'янської культури», випуски 5-ий, 6-ий, 7-ий та 8-ий, в рамках яких був організований симпозиум «Діалог славистів на початку ХХІ-го століття».

► Між 23-25 травнем 2014 р. був організований 7-ий випуск цього заходу, в рамках якого був проведений симпозиум «Діалог славистів на початку ХХІ-го століття» з участю відомих науковців з України, Польщі, Росії, Угорщини, Казахстану, Болгарії, Грузії та Румунії. Найбільш чисельною була делегація з України. У цьому заході Клузька філія СУР, як кожного року, була співorganizатором. Не буду говорити про високий науковий рівень доповідей, бо вони були опубліковані у збірнику «Діалог славистів на початку ХХІ-го століття», а про членів любительського театру Клузької філії Союзу українців Румунії «Жар-птиця», котрі поставили на сцену уривки з п'єси Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я»: Світлана Лавиця, Оксана Лупшак, Олександра Ковач, Наталя Боднарук, Джіна Боднарук, Олекса Бовт, Лівіу Романюк, Серьожа Грінь, Михайло Боднарук та Іван Полянчук. До них приєдналися друзі та прихильники української культури: Ленуца Негря, Джеорджіяна Грігорян, Петре Бороді та Васіле Бороді. «Майстерне виконання студентів цього неповторного і комедійного твору – як писала пані Ольга Сенишин – захопило і переконало навіть тих, хто не розуміє української мови». І тут хочу заявити, що всі члени групи «Жар-птиця» – представники Золотого Покоління Клузької філії СУР.

► 5-го квітня 2014 року відбулася конференція на тему «165 років з дня народження прозаїка та драматурга Панаса Мирного».

► 25-го жовтня 2014 року був проведений захід «195-та річниця з дня народження критика та історика Пантелеймона Куліша». Український письменник, фольклорист, мовознавець, перекладач і видавець являється автором першої фонетичної абетки для української мови, яка лежить в основі сучасного українського правопису.

► 22-го листопада 2014 року відбулася у Клуж-Напоці конференція «150-а річниця з дня народження Михайла Михайловича Коцюбинського», одного з найяскравіших і найоригінальніших постатей в українській та світовій літературах кінця ХІХ ст. Молоді талановиті члени театральної групи «Жар-птиця» надзвичайно, професійно здраматизували фрагменти з повісті Коцюбинського «Тіні забутих предків». Через декілька типових гуцульських пісень і танців вони вдало передали настрої, душевний стан селян та атмосферу, зображені у повісті.

► 13-го грудня 2014 року відбулося яскраве святкування «120-ої річниці з дня народження Олександра Петровича Довженка». Це незрівнянний український письменник, кінорежисер, кінодраматург, художник, класик світового кінематографу, котрий започаткував новий жанр в українській літературі – кіноповість. Відомо, що видатний режисер та актор Чарлі Чаплін дуже любив Довженка. Саме він сказав: «Слов'янський кінематограф дав світові лише одного режисера – Олександра Довженка». Вступне слово сказав заступник декана Факультету іноземних мов Клузького університету ім. Бабеша-Бойоя доцент-доктор Дорін Кіра. Він підкреслив

своє високе захоплення роботою відділу української мови та літератури. Пан доцент процитував Куліша: «...Мова являється силою нашого народу...», підкресливши таким чином безсумнівну важливість вже традиційних для нас зустрічей на філологічному факультеті.

2015

► Перший захід 2014-го року Клузької філії СУР відбувся 17 січня, коли українська громада святкувала «Різдво, Новий Рік та Водохреща» по старому стилі. Декілька із присутніх приготували низку доповідей, що відповідали темі. Розпочався захід «приходом» колядників до нашої «хати». «Такий традиційний початок ввів спокій у наші тіла і душі, засвітив чарівні вогники у наших очах і впустив тишину у залі» – писала пані Ольга Сенишин. Першою була доповідь «Народження Спасителя нашого Ісуса Христа у християнській православній іконографії. Пояснення і значення», зачитана Михайлом Боднарюком. Цікавою також була доповідь талановитої Світлани-Юліани Лавиці на тему: «Різдво на Мараморщині у 21-ому столітті». Наступна була доповідь на тему «Водохреща: історія та традиції», котру зачитав автор цього виступу.

(Продовження на 12 стор.)

Лектор д-р **Іван ГЕРБІЛЬ**,
Голова Клузької філії СУР

«ГЕТЬМАН УКРАЇНИ ПИЛИП ОРЛИК: МОЛДОВСЬКІ ТА РУМУНСЬКІ ШЛЯХИ»

(Продовження з 17-18 н-ра 2015 р.)

Про присутність П. Орлика біля І. Мазепи до останньої години життя гетьмана свідчить детальна інформація надав В. Луців, який констатував наступне: «Передсмертні судоми почалися ввечері 21 вересня 1709 року Гетьман втратив пам'ять і марив майже цілу добу. При ньому були священник, Орлик, Войнаровський і Солдан. Звістка про близьку смерть гетьмана почала поширюватися 21 вересня, близько опівдні неподалік гетьманського будинку почала збиратися юрба козаків, шведів, поляків і турків. О годині четвертій пополудні прийшов Карл з офіційними представниками Англії і Голландії, щоб востаннє попрощатися зі своїм другом і союзником, але гетьман не пізнавав уже нікого. Після відходу короля почалася небувала злива, і над Бендерами висіла дощова завіса протягом цілого дня і ночі. Під гуркіт шаленої стихії дня 21 вересня старого стилю 1709 року, о годині десятій вечора відійшов у вічність великий гетьман України Іван Мазепа».

На користь правдивості цієї дати свідчить і власноручна примітка І. Борщака, де він зробив таке уточнення: «У цей день, коли небіжчик гетьман Мазепа помер у Бендерах у 1709 році, я вислухав за його душу службу Божу», – запис у діярії П. Орлика від 2 жовтня 1724 року за новим стилем. П. Орлик, безперечно, добре пам'ятав цей день, бо був безпосереднім учасником першого поховання тіла І. Мазепи у селі Варниця під Бендерами. Про це свідчить і така констатація І. Борщака: «Коли Орлик став на порозі, юрба, якої навіть буря не змогла розпорошити, здогадалась, що це кінець».

– Панове козаки, – сказав генеральний писар, – Ясновельможний Пан гетьман Іван Мазепа вмер.

Всі впали навколішки і перехрестились. Дощ лив потоками, і блискавки осяювали небо. Тоді серед козацького плачу і грімів зібрані почули голос Орлика:

– Принесіть гетьманський прапор, нехай вістуні виберуться негайно в дорогу!

Із бендерської фортеці почали бити гармати, і місто зачинило свої важкі ворота, щоб нарід міг почути звістку про те, що вмер володар, якого султан прийняв як гостя у своїх володіннях.

Всі відчували вагу такої втрати. Мазепа став для козаків живим символом свободи та незалежності України.

Шведи втратили вірного та досвідченого союзника, який своїм розумом і передбачливістю врятував свободу, а може, й життя їхньому королеві. Для турків і татар не могло бути байдужим, що серед них помер небезпечний, але чесний ворог, який у нещасті не сумнівався в їхньому великосерді і з довір'ям передав у їхні руки своє багатство та життя».

Підтвердженням присутності П. Орлика під час тих трагічних подій є і такий запис згаданого вище доктора В. Луціва: «Похоронна відправа відбулася у малій сільській церкві, де зібралися місцеві люди, здебільше селяни. Земляки та шведи не пожалували заходів, щоб цей останній поклін володареві України мав святочний характер. Провід у похороннім поході вели шведські фанфари та козацькі сурми, що грали на переміну. За ними козацька старшина несла ознаки гетьманської влади: булаву, вкриту самоцвітами та перлами, прапор та бунчук. Вони йшли попереду домовини, прибраної багровим оксамитом із широкою золотою обстязкою, поставленої на возі, запряженім у шість коней, на яких їхали козаки з витягненими шаблями. Карл XII із своєю старшиною проводив на вічний спочинок свого друга та союзника. Всі уповноважені при ньому чужинні амбасадори вважали своїм обов'язком іти за ним, а за їхнім прикладом йшли представники султана, мунтянські та волоські господарі. За ними їхали верхи Орлик та Войнаровський. Далі зо спущеною зброєю та похиленим прапором королівські драбанти у барвистих одностроях та яничари з гомінками цимбалами, одягнені в білий одяг. Ще далі українські жінки прийшли зі своїми чоловіками і, згідно з давнім звичаєм, голосили та заводили. В останніх рядах йшли юрбою вірмени, цигани, татари й поляки, бо в літі того року – 1709 – з'їхалися до Бендер різні народи».

Слід зазначити, що смерть І. Мазепи мала національний, міжнародний та соціальний вимір: за ним сумувала не лише козаки та українська старшина на чолі з генеральними писарем П. Орликом, але й шведські солдати, польські жовніри, молдовські та валаські бояри й селяни, турецькі яничари, ординські татари, єврейські торговці, вірменські ремісники, циганські лаутари — всі, хто тоді перебував у Бендерах, Варниці та їх околицях, будучи свідками відходу у вічність неординарної постаті, яка сміливо підняла прапор незалежності Української держави.

П. Орлик, виступаючи на церемонії поховання І. Мазепи, заявив наступне: «Цей славетний і високошановний вождь, якого великий вік залишив без нащадків, який володів безмежними багатствами – все надав задля свободи батьківщини... Він віддав навіть своє життя, щоби його батьківщина могла знищити московське ярмо...».

Фото 14. Монастир Голя в Яссах, заснований у 1575 році високопосадовцем канцелярії господаря Молдови та знаним боярином українського походження Іваном Голим. П. Орлик відвідував церковні служби в цьому монастирі у 1709-1711, 1722 та 1739-1742 роках. За існуючими даними, тіло українського гетьмана в травні 1742 року було поховано саме у цьому монастирі.

Пізніше, ставши гетьманом України в еміграції, а також на схилі свого життя П. Орлик завжди зберігав пам'ять про І. Мазепу як про великого українського патріота, людину виняткових здібностей.

Влучною з огляду на це видається також думка П. Орлика, продовжена І. Борщаком у 1932 році: «Ім'я славетного гетьмана Івана Мазепи вічно житиме безсмертною славою в пам'яті нашого народу, бо він хотів дати йому змогу розвинути у повній свободі всі його безмежні можливості. Нехай ні військо, ні народ не втратить надій! Наша справа справедлива, а справедлива справа в кінці завжди перемагає».

Проте після смерті І. Мазепи у середовищі української політичної та військової еміграції з центром у Бендерах постали декілька гострих проблем, які вимагали невідкладного рішення. Серед них – обрання нового гетьмана, визначення його статусу в умовах екзилу, головні завдання еміграції, встановлення її зв'язків з Україною та потенційними союзниками, вирішення питання щодо козацької та особистої долі скарбу І. Мазепи тощо.

Враховуючи те, що І. Мазепа при житті визначив П. Орлика «спадкоємцем своєї ідеї і звелів продовжувати розпочате діло», генеральний писар об'єктивно опинився у центрі розв'язання перелічених вище проблем.

(Далі буде)

Теодор РЕНДЮК,
доктор історичних наук (Україна)

З ДІЯЛЬНОСТІ КЛУЗЬКОЇ ФІЛІЇ СОЮЗУ УКРАЇНЦІВ РУМУНІЇ за 2011 – 2015 рр.

(Закінчення. Поч. на 10 стор.)

Про «Зимові звичаї і традиції» був виступ заступника декана факультету іноземних мов пана Доріна Кіри, викладача англійської мови. На початку свого виступу він привітав усіх присутніх зі Різдвяними святами і з Новим роком на українській мові, чим дуже нас утішив. Пан конференційний доктор коротко розповів про звичаї і традиції народів Великобританії за старим стилем.

► 22-го лютого цього року відбулася конференція «Міжнародний день рідної мови», відкриття якої почалося урочистим виконанням національних гімнів Румунії та України групою молоді «Жар-птиця». Численна аудиторія мала можливість послухати дуже цікаві доповіді, як: «Психологічні основи рідної мови» пана професора-доктора Михайла Крамара; «Відношення рідна мова-мислення-культура-ідентичність» пані доктор-лектор Каталін Болаш – директора департаменту слов'янських мов – та виступ пана професора-доктора Маріуса Іліе Ороса – «Перша мова – друга мова». Пан професор доктор Маріус Іліе Орос, один із засновників українського відділу в Клужі, «похвалив організаторів цього заходу за ініціативу, яка означає розширення тематики наших зустрічей з чисто культурної сфери до ключових проблем нашої епохи. Бо до таких відноситься тема рідної мови», на думку автора. На завершення вже згадана раніше група «Жар-птиця» (до котрої приєдналася й студентка Оксана Славіта) створила сценету з життя українців з Мараморського повіту, де вони органічно поєднали вірші та вислови про любов до рідної мови з народними танцями і піснями. Надзвичайною була сцена «Українські вечорниці», де всі її учасники говорили на властивій їхнім селам мові, точніше, на закарпатському та гуцульському говорах.

► І цього року ми не забули Тараса Шевченка. Відбувся захід, присвячений «201-ої річниці з дня народження Великого Кобзаря Тараса Григоровича Шевченка» 14 березня. З прочитаних доповідей присутні дізналися не тільки про життєвий та творчий шлях письменника, але й про долю його творів і видань. До 175-ої річниці від першого видання Кобзаря було підкреслено, що відбіркові поеми з «Кобзаря» перекладено на понад 100 іноземних мов. Найцікавішим і вартим уваги виданням «Кобзаря» можна безпомилково вважати його вишитий варіант (котрий появився 2013 року). Літератор Олена Медведева та дизайнер Анна Тимошок з

міста Рівне повністю і без скорочень вишили всі поезії Тараса Григоровича, уміщені в першому виданні 1840 року. Текст вишивали у техніці «стебнівка», а ілюстрації – «хрестиком». Окремі зображення містять понад 100 тисяч хрестиків. Кожна сторінка оздоблена традиційним українським орнаментом. Протягом зустрічі члени групи «Жар-птиця» зачитали декілька з найвідоміших Шевченкових віршів на українській мові та у перекладі на румунську мову: «Сильним і натхненним було їхнє виконання пісень на вірші поета».

► 4 квітня 2015 року було відсвятковано «120 років з дня народження Максима Тадейовича Рильського» – поета-лірика, неперевершеного перекладача, публіциста, ученого, ерудита, громадського діяча, патріота. Його перу належать праці з фольклористики, мистецтвознавства, мовознавства, теорії перекладу.

► 22-го жовтня цього року відбулася у Клуж-Напоці конференція, присвячена «225-ій річниці з дня народження байкаря Петра Гулака-Артемівського», до творчого доробку якого не входять тільки знамениті байки, а й вірші, балади та переклади класиків світової літератури (Жан Жака Руссо, Джона Мільтона, Адама Міцькевича, Йоганна Вольфганга Гете, Горація та ін.).

Велике число цих подій можна було побачити на телепередачах «Українці» або «Трансільванія полікроми», які виходили на телеканалі TVR Cluj, TVR3, або послухати по радіо «România Internațional».

Треба підкреслити, що всі ці заходи здійснилися з фінансовою підтримкою Союзу українців Румунії на чолі з його головою паном Степаном Бучутою та паном професором доктором Іваном Арделяном, колишнього голови Клужської філії Союзу українців Румунії, котрим усі члени Клужської філії дуже гарно дякують за їх безкінцеву дбальість про українців Клужу та Румунії. З цієї нагоди Клужська філія висловлює щире подяку керівництву СУР і за безкоштовне забезпечення газетами та книжками.

Хочемо також подякувати за фінансову підтримку в обладанні осередку Клужської філії там, де члени Союзу Філії Клуж можуть зустрічатися. Сподіваємося, що СУР підтримуватиме нас і далі у придбанні свого власного приміщення, як мають й інші філії, тому що місто Клуж є одним з найбільших і найважливіших культурних та наукових центрів Румунії, великий потенціал якого потрібно використовувати для діяльності та подальшого розвитку Союзу українців Румунії.

8 ПРОСТИХ СПОСОБІВ ПРОДОВЖИТИ ЖИТТЯ

(Закінчення. Продовження з попереднього числа)

№ 5. Не тримайте яскраві фрукти в холодильнику

Зберігання плодів в умовах кімнатної температури підвищує їх цілющі властивості, згідно з дослідженням, проведеним міністерством сільського господарства США. Такі яскраві фрукти, як, наприклад, помідори, дині, кавуни та грейпфрути містять в собі багато лікопіну, бета-каротину, що переробляється організмом у вітамін А, і каротиноїдів, кількість яких постійно зростає, але тільки не при низькій температурі.

№ 6. Посміхайтесь ширше

Широка усмішка запускає в організмі викид певних хімічних речовин, які можуть змусити Вас відчувати себе щасливішими, тим самим, поліпшивши Ваш психічний стан, який є однією з найважливіших рушійних сил у підвищенні імунітету.

№ 7. Жуйте 20 разів

Пережовуючи їжу 20 разів, Ви не тільки зменшите кількість калорій, що поступають в організм, а й до 50% зможете скоротити розвитку діабету 2-го типу.

№ 8. Пліткуйте на здоров'я

Результати дослідження, проведеного вченими з Гарвардської медичної школи, показали, що хороші плітки в колі друзів лише за 20 хвилин підвищують рівень гормону прогестерону, що знижує тривожність і стрес. (Подала І.П.-К.)

БУКОВИНСЬКИЙ ГІСТЬ В МАРАМОРОЩИНІ

(Закінчення. Поч. на 8 стор.)

Мав нагоду зробити нові знайомства з деякими мешканцями цього села, деякі з них будучи також колишніми учнями моїх батьків. Приємно було мені познайомитись із колишньою вчителькою села, симпатичною пані Яриною Петрецькою, яка хоч вже давно пенсіонерка і старшого віку, все ж таки, добре виглядає, затримала молоду вдачу і з нею дуже приємно розмовляти.

Всім, що мене запрошали і гарно приймали, висловлюю щире подяку і, в свою чергу, і від імені моєї родини запрошуюю їх до нас на Буковину, де – запевняю – радо угостимо.

P.S. Згідно з міжнародними договорами, включно між Румунією і Україною, у нас на Буковині у тих місцевостях, де переважно живуть українці або інші нацменшини, при в'їзді у ці місцевості, поставлені вказуючі таблиці, написані двомовно. Наприклад, NEGOSTINA – НЕГОСТИНА, а в Україні на Закарпатті навіть тримовні. Наприклад, СОЛОТВИНО – SLATINA – AKNASZLATINA, а у випадку Верхньої Рівни – українського села, розташованого на важливому національному шосе, написано тільки RONA DE SUS. Над цим треба задуматись, бо смутно і незрозуміло, чому воно так...

Дружини гетьманів України: забуті долі

(Продовження з попереднього числа)

Спершу довелося переховуватись у барських лісах, весна була холодною і дощовою, шляхи непрохідними. Вдова з вдячністю згадувала згодом про послуги брата під час цієї втечі з Бара в Руду. Здоров'я Олени підупало остаточно, однак їй удалось після багатьох зусиль забрати тіло чоловіка і поховати його в скиті біля Руди Гніздичевської, у склепі Хрестовоздвиженської церкви. А далі лишалося розпорядитися майном.

Заповіт Олени неповторний серед подібних: не забуто в ньому найнепомітнішого служника чи віддаленого родича. Починається він сповіддю віри, далі висловлене прохання поховати її поруч з коханим чоловіком.

На поминальні служби заповідано ігумену 1000 золотих, на поховання 3000 золотих, на притулки для бідних і жебраків 140 золотих з

прибутків руднянського маєтку. За рахунок маєтку поблизу Орші заповідано монастиреві 500 золотих, 2800 золотих - жіночій прислузі і далеким родичам; 200 волоків землі відказано брату, підкоморію брацлавському.

Посагу 12 000 золотих, коштовності та інше домашнє майно розподілено між найближчими родичами. Єпископу львівському за його послуги Олена заповіла французьку карету, виїзд і ридван, "щоб не забував мене у своїх молитвах".

Не надовго пережила Олена Виговська свого чоловіка і, орієнтовно, в травні чи червні 1664 року померла. Звідтоді чигиринська резиденція через безперервний воєнний стан втратила колишню велич і перетворилася на оборону споруду.

При створенні матеріалу була використана наукова стаття «Жіночі портрети української історії» - автор Людмила Смоляр. Фотоматеріали - Ольги Нешенко.

ГІМНАЗІЙНІЙ ШКОЛІ СЕЛА ТОДИРЕШТИ – 125 РОКІВ

Чому я хочу про це написати? Є дві причини. По-перше, і я тут колись викладав математику. Правда, я тут був тільки 844 дні із 45671 день, відколи школа існує. По-друге, у ті часи тут я створив шкільний клуб під назвою «ALBINA». Його члени розв'язували задачі, які були опубліковані в рубриці «Для вас, учні й піонери» часопису «Новий вік» (нині «ВС»).

Кілька слів про це. Школа була заснована 2.XI.1890 р., а першим її директором був Ґарабет Гейне (1890-1899).

Сьогодні на команді школи знаходиться проф. д-р Лекреміоара Кокерла, яка запросила на цю подію (27.XI.2015) колишніх учнів та педкадрів.

Нагадаю з-між них учнів Дмитра Сесермана, нині генерала (три зірки), Петра Ґермана, нині унів. проф. Вони розказували про школу, про те, що вони тут навчилися, про педкадрів...

Про школу 2015 року говорили педкадри: Лія Руднік, Аліна Деніле та Адріана Мармелюк.

Звичайно, що була і артистична програма, яку приготували педкари Юрій Сесерман та Вероніка Чоате.

Декламували учні: Діана Сесерман, Георгіана Бівол та Камелія Сесерман.

Наприкінці заходу проф. д-р Лекреміоара Кокерла роздавала почесні Грамоти. Висилаю Вам і кілька фото.

Микола КУРИЛЮК

125-ту річницю з дня народження Миколи Зерова (1890-1937) відсвяткували у Клуж-Напоці

(Продовження. Поч. на 6 стор.)

Ще за життя та й вже по смерті противники без міри закидали М.Зерову як поетові літературщину, книжність, брак емотивної струни, втікання від сучасності; йому тлумачили, що минуле належить минулому, і його треба відкидати; його називали несучасним, байдужим до актуальних проблем. Та насправді у «більшевицьку» добу ця людина з надзвичайно милою вдачею знайшла таку лінію поведінки, де пристосовуватись було непотрібно; знайшла можливість говорити прямо, вертаючись у своїх віршах до давніх часів. Крім того, не треба забувати, що Микола Зеров був суспільно активний літератор, відважний полеміст та весела, дотепна, з почуттям гумору людина. На всі актуальні

питання культурного життя того періоду він мав докладно аргументовану й чітко окреслену точку зору. Ніколи з нею не ховався, охоче її викладав і обороняв. Він мав феноменальну пам'ять. Артистично читав промови і декламував з ораторським хистом свої лекції, вірші. Ним захоплювались. Його слухали. Його любили.

А ще Зеров бачив і говорив про небезпеку для України російської революційної психології, головна іраціональна пасія якої була зруйнувати все попереднє до тла. На Україні ця психологія діяла як свідомий план винищення всіх тисячолітніх набутків і скерувань нації. За все це на долю поета випало чимало випробувань, утисків, наклепів, постійна загроза арешту, погрози і цькування з боку влади, заборони займатися творчістю і працювати (в 1934 році його звільнили з університету, де він працюю-

вав 11 років). Зерова заарештували на початку 1935, звинувативши його у неіснуючій причетності до неіснуючої терористичної організації, катували і знущалися, поки не вибили зізнання. Засудили спочатку на десять років, а потім присудили вищу міру покарання – розстріл. 3 листопада 1937 року в селищі Сандармох (Соловки, Росія) вирок було виконано. Микола Зеров реабілітований посмертно у 1958 році.

Один з дослідників життя і творчості Зерова Сергій Білокінь пише: «...Микола Зеров написав усі свої програмні, всі ключові твори ще перед приїздом до Києва. Виходить, з жахом передчуття так він і жив, – усі дальші київські, нібито благополучні, роки, – все знаючи, все розуміючи, до всього готовий!».

(Закінчення на 16 стор.)

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

«Як чудово розпорядився Бог, що народження Христа відбулося в день народження Сонця!»

Одне з найочікуваних християнських свят, як для малечі, так і для дорослих, – це Різдво Христове, яке святкується українцями в Румунії з 7 по 9 січня. Напередодні Різдва, на Святвечір, коли стемніє і господарі сідають за стіл з 12 пісними стравами, діти починають колядувати і звеселяти кожну хату своїми дзвінками голосами! За це віддячують їм яблуками, горіхами, солодким та грошима.

Перша згадка про Різдво як свято відноситься до 200 року нашої ери, коли теологи Олександрії вирішили, що Різдво треба святкувати 20 травня. А у 4 столітті було вирішено святкувати Різдво 25 грудня. Ця дата була вибрана тому, що 25 грудня язичники святкували день народження Сонця. Пізніше про це святий Кипріан сказав: «Як чудово розпорядився Бог, що народження Христа відбулося в день народження Сонця».

А традиція дарувати подарунки на Різдво прийшла до нас від древніх римлян, які обмінювалися подарунками в день Нового Року.

Слід згадати, що Різдво за свою історію було заборонено: в Англії 1644 р. У Бостоні Різдво було заборонено впродовж 22 років – з 1659 по 1681 рік. А вже у сучасні роки Різдво було забороне-

но комуністами аж до 1990 р, а в радянському просторі набагато пізніше було дозволено, а саме з розпадом Радянського союзу.

За стародавнім французьким літописом, перші святково вбрані ялинки з'явилися у 1605 р.

Цікава легенда і про прикрасу – срібну мішуру на ялинці! Давним-давно жила на світі бідна, але дуже добра жінка. І мала вона багато дітей. Наближалось Різдво, жінка прикрасила ялинку лише кількома прикрасами. У ночі, коли всі міцно спали, ялинку обплели павуки. Та Христос, побачивши безмежну доброту серця бідної жінки, благословив ялинку, а густу павутинку перетворив на сяюче срібло!

(І.П.-К.)

Наталя ТРИЩ

МИКОЛАЙ

Коли замерзла річка
І став біленьким гай,
Прийшов у темну нічку
На землю Миколай.
Він в шапці-невидимці,
У теплім козушку
Приніс усім гостинці
У чарівнім мішку!

НОВОРІЧНА

Слова Г. БОЙКА

Музика А. ФІЛІПЕНКА

3 Но-вим ро- ком дру- зів ми ві- та- єм,
5 Но-во- річ- ну піс- ню по- чи- на- єм.
9 Стань-мо друж- но в ко-ло всі ма- ля- та,
Круг я- лин- ки Бу- дем тан- цю- ва- ти.

1. З Новим роком друзів ми вітаєм,
Новорічну пісню починаєм.
Станьмо дружно в коло всі малята,
Круг ялинки будем танцювати.

2. Вся ялинка вогниками сяє,
А гостинці Дід Мороз вручає.
Станьмо дружно в коло всі малята.
Круг ялинки будем танцювати.

КВАДРАТ

(по горизонталі та вертикалі)

1. Геометричний корпус.
2. Військовий вигук.
3. Резервуар для бензину.

	1	2	3
1			
2			
3			

Відповіді:

(Куб, Ура, Бар)

Склав Микола КУРИЛЮК

◆ С Т О Р І Н К А Д Л Я Д І Т Е Й ◆

ЧАС РАДОСТИ, ВЕСЕЛОСТІ СВІТУ НАСТАВ НИНІ

БОГ ПРЕДВІЧНИЙ

Бог предвічний народився!
Прийшов днесь із небес,
Щоб спасти люд свій весь,
І утішився.

В Вифлеємі народився,
Месія, Христос наш,
І Пан наш, для всіх нас,
Нам народився.

Слава Богу заспіваймо!
Честь Сину Божому
І Пану нашому,
Поклін віддаймо!

Примітки:

Останні три рядки кожного куплету повторюються двічі.

ДИВНАЯ НОВИНА

Дивная новина –
Нині Діва Сина
Породила в Вифлеємі,
Марія єдина!

Не в царських палатах,
А поміж бидляти.
У пустині ввечір нині –
Це всім треба знати.

На руках тримає
І йому співає:
Люлі, Сину, спи, дитино,
Мати колихає.

ЧАС РАДОСТІ

Час радости, веселости
Світу настав нині,
Же Бог Вічний, Безконечний,
Родився од Діви.
Прийшов на світ сам Бог.
Народився убог.
Не в багатих царських палатах,
Яко мог.

Час радости, веселости
Світу настав нині,
Же Бог Вічний, Безконечний,
Родився од Діви.
В місті Вифлеємі,
В яселках на сні
Лежить мале пахолятко
На зимі.

Примітки:

Останні чотири рядки кожного куплету повторюються двічі.

Винаходи, які придумали діти

(Продовження. Поч. у попередньому числі)

Існує безліч винаходів і відкриттів, авторами яких стали діти. Більшість з цих відкриттів вже використовуються в нашому повсякденному житті.

5. Іграшкову вантажівку з кузовом, що відкидається, винайшов і навіть запатентував шестирічний Роберт Петч, що намалював дану конструкцію для того, щоб батько зробив йому таку машинку.

6. Ідея створення батута належить 16-річному гімнастові Джорджу Ніссену.

7. Фруктовий лід - морозиво на паличці - вперше виготовив 11-річний Френк Епперсон.

8. 12-річний Максим Лема зі Львова створив робота, що виконує функції інженерів БТІ. Робот сканує приміщення, заміряє площу і за допомогою радіосигналу передає дані на комп'ютер.

9. 16-річний Вадим Хоміч з Житомира придумав прилад, блокуючий автомобіль з п'яним водієм.

10. 13-річний учень однієї з мос-

ковських шкіл Дмитро Резников розробив спільно з фахівцями Державного медико-стоматологічного університету унікальну зубну щітку, призначену спеціально для космонавтів, що працюють на орбітальній станції.

11. 13-річна школярка Меллорі Кьювмен з міста манчестера, США, винайшла нові ліки від гикавки. До складу нових ліків увійшли звичайні льодяники, цукор і яблучний оцет. Новинка вже отримала назву «Ніссурорс».

(Далі буде)

125-ту річницю з дня народження Миколи Зерова...

(Закінчення. Поч. 6 стор.)

Сам Зеров в одному зі своїх віршів каже такими рядками, немов прояснюючи ситуацію:

«Смерть не мине, і ти загинеш сам,
Та безліч раз зійдуть твої творіння».

Це відповідь і глибоке переконання після періоду осмислення навколишньої дійсності, стану літератури того періоду і себе в ній. Він творив регулярно, невпинно, якісно і глибоко. Удосконалював постійно свої роботи і роздавав від руки переписані вірші, яких не дуже поспішали видавати.

І він мав рацію... Слово неокласиків здолало час. Минули десятиліття. Сьогодні твори поетів і письменників Розстріляного Відродження вивчаються у програмах вишів та шкіл. Ясна, чітка і логічно аргументована думка Миколи Зерова дедалі потужніше повертається до культурного життя України. Творчість Миколи Костянтиновича Зерова ще не вивчена до кінця. Тільки окремі вірші поета ми маємо змогу прочитати. Сучаснику не відомі його літературно-критичні та наукові статті. Не всі переклади дійшли до нашого часу. Раніше на нього дивились лише як на яскравого поета двадцятих років, поета Розстріляного Відродження. Чи лише як на першокласного перекладача давньоримської поезії. Тепер популярні літературно-критичні міркування М.Зерова. Але він не тільки поет і не тільки критик. Микола Зеров – явище набагато ширше. Він являв собою одним із потужних чинників розвитку української культури. Він був і є зразком працьовитості, відвертості та інтелектуальності для всіх нас.

Ми маємо пам'ятати його як зразок послідовності, цілеспрямованості і відважності. М. Зеров колись накреслив перед молоддю візію великого Українського відродження. А зараз його ім'я є символом справжнього Національного відродження.

З ДНЕМ НАРОДЖЕННЯ ВІТАЄМО ВАС!

1. Ліліяну ЦІМБОТУ (3 грудня 1967 р.) – добру українку з Банатського краю, яка вже роками служить українській справі як технічний секретар при Тіміській філії СУР. Успіхів!

2. Василя БАРИША (9 грудня 1943 р.) – уродженця Банатського Копашилія, випускника Української Сігетської педагогічної школи, яка дала не одного і не двох видатних особистостей українській громаді Румунії, випускника Бухарестської Консерваторії ім. Чіпріана Порумбеску, колишнього першого радника від української меншини в Міністерстві культури і культів Румунії після Революції 1989 р. та директора Констанцького мистецького коледжу, поета, автора збірок поезій «Поезії» та «Стоголоса луна», композитора. Слідує книга «Обезкрилений птах». Тепер В. Баріша – на заслуженій пенсії, дописує до часопису «ВС».

3. Терезу ШЕНДРОЮ (12 грудня 1956 р.) – марамороську українку із с. Кричунів, випускницю українського відділення Сігетського ліцею ім. Драгоша Воде, єдиного відділення в Румунії до 1989 р., де викладалась українська мова і де вчилися українські діти Мараморощини. Після закінчення ліцею, з травня 1978 р. почала працювати у газеті «Новий вік», опісля – у «Вільному слові», а згодом в «Українському віснику». Після закінчення Університету «Спіру Гарет» – факультету журналістики в 2011 р. – стала редактором в тій же газеті – «Український вісник». Вже втретє обрана секретарем Союзу українців Румунії. Мати двох синів та однієї внучки, яку любить як справжню молоду бабуся.

4. Марію ШТЕФАН (27 грудня 1969 р.) – марамороську українку (з дому Думнич), випускницю українського відділення Сігетського ліцею ім. Драгоша Воде та Факультету іноземних мов Бухарестського уні-

верситету, викладача української та російської мов. Деякий час, у найважчі роки газети «Вільне слово», коли не виплачувались зарплати працівникам редакції, працювала редактором цієї газети. Опісля перейшла працювати до «Нашого голосу», а згодом, після одруження, повернулася до рідної Мараморощини, щоб бути близько до своєї матері. Сьогодні – директор Реметянської восьмирічки. Мати гарного 15-річного сина.

5. Ярославу-Орису КОЛОТИЛО (28 грудня 1954 р.) – вихідця з марамороського села Вишавська Долина, випускницю українського відділення Сігетського ліцею ім. Драгоша Воде та Факультету іноземних мов Бухарестського університету, спеціальність – українська-російська мови. До 1989 р. працювала викладачем, а після Грудневої Революції перейшла з сім'єю до Бухаресту. Голова Бухарестської філії СУР. Працювала радником при Міністерстві культури і культів Румунії для української меншини до виходу на заслужену пенсію з грудня 2014 р. Одружена, мати трьох дітей та бабуся трьох онуків.

6. Доріну ФАРТУШНИК (29 грудня 1958 р.) – давнього незамінного і відданого адміністратора Союзу українців Румунії.

З РОСИ І ВОДИ ВАМ, ДОРОГІ НАШІ ЮВІЛЯРИ!

НА МНОГАЯ І БЛАГАЯ ЛІТ ВАМ!
ГАРНИХ ЗИМОВИХ СВЯТ
ТА ЩАСЛИВОГО НОВОГО 2016 р.!

ЦЕНТРАЛЬНИЙ ПРОВІД СУР

Культурно-просвітницький часопис Союзу українців Румунії

РЕДАКЦІЯ: Головний редактор – Іван КОВАЧ;

Редактори – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ та Роман ПЕТРАШУК

Комп'ютерний набір – Ірина ПЕТРЕЦЬКА-КОВАЧ,

Техноредагування – Роман ПЕТРАШУК

Друкарня «S.C. SMART ORGANIZATION S.R.L.» Бухарест, Румунія; ISSN 1223-8988

Adresa redakției: Uniunea Ucrainenilor din România, str. Radu Popescu nr. 15,
Sector 1, București, ROMÂNIA, Tel. 0212220748, 0212220753, Fax 0212220737

E-mail: uur.vilneslovo@gmail.com

Наклад фінансований
Союзом українців Румунії

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ

- За достовірність фактів, цитат, власних імен та інших відомостей відповідають автори підписаних матеріалів.
- Редакція може не поділяти точки зору авторів.
- Надіслані до редакції матеріали не рецензуються і не повертаються.
- Редакція залишає за собою право скорочувати і редагувати надіслані матеріали, непорушуючи їхнього основного змісту.
- З юридичної точки зору за зміст матеріалів відповідають їх автори.